

УХВАЛЕНО
Рішенням вченої ради
Полтавського державного медичного
університету

Затверджено наказом в.о. ректора
ПДМУ

№ 474 від 31.08.2021 р.

Протокол № 1 від 30.08.2021 р.

МОВНА ПОЛІТИКА

**ПОЛТАВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

МОВНА ПОЛІТИКА

ПОЛТАВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Правовою базою формування й упровадження принципів мовної політики в Полтавському державному медичному університеті є чинне законодавство України: Конституція України (ст. 10); Закон України “Про освіту” від 05.09.2017 (ст. 7); Закон України «Про вищу освіту» (ст. 48), Закон України «Про фахову передвищу освіту» від 07.09.2021 № 1709-IX, Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 02.11.2021 року № 1839-IX, Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» №2704-VIII від 25.04.2019; Указ Президента України від 15.02.2010 р. №161/2010 “Про Концепцію державної мовної політики”; рішення Конституційного Суду України від 14.07.2021 №1-р/2021 щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України “Про забезпечення функціонування української мови як державної”; рішення Конституційного Суду України від 14.12.1999 №10-рп/99 про офіційне тлумачення положень статті 10 Конституції України щодо застосування державної мови органами державної влади, органами місцевого самоврядування та використання її в навчальному процесі в навчальних закладах України; розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 р. №1585-р «Про затвердження плану заходів з реалізації першого етапу (до 2022 року) Стратегії популяризації української мови до 2030 року “Сильна мова - успішна держава”.

Конституція України визначає українську мову як єдину державну мову в Україні й покладає на державу обов’язок забезпечувати всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України.

В основу мовної політики ПДМУ покладено концепцію державної мовної політики. Пріоритетом мовної політики в Україні є утвердження й розвиток української мови – головної ознаки ідентичності української нації, яка історично проживає на території України, становить абсолютну більшість її населення, дала офіційну назву державі. Мовна політика посідає чільне місце в системі державних пріоритетів, оскільки її стратегічним завданням є забезпечення неухильного дотримання конституційних гарантій щодо всебічного розвитку й функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на всій території України, вона є базовим системотворчим елементом української державності. Повноцінне функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території держави є гарантією збереження ідентичності української нації та зміцнення державної єдності України, а також базовим системотворчим складником української громадянської нації. Українська мова як єдина державна мова виконує функції мови міжетнічного спілкування, є гарантією захисту прав людини для кожного українського громадянина незалежно від

його етнічного походження, а також є фактором єдності й національної безпеки України.

У Законі України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» №2704-VIII від 25.04.2019 (Стаття 21. Державна мова у сфері освіти) зазначено, що заклади освіти забезпечують обов'язкове вивчення державної мови, зокрема заклади професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, в обсязі, що дає змогу провадити професійну діяльність у вибраній галузі з використанням державної мови.

Робочою мовою діяльності університету, в тому числі мовою засідань, заходів, і мовою робочого спілкування є державна мова. Робочою мовою міжнародних заходів, засідань, зустрічей є державна та/або інша мова, визначена організаторами. У разі використання іншої мови має бути забезпечено переклад державною мовою. Мовою діловодства й документообігу є державна мова. Мовою науки в ПДМУ є державна мова. Наукові видання університету публікуються державною мовою, англійською мовою. У разі публікації англійською мовою опубліковані матеріали супроводжуються анотацією й переліком ключових слів українською мовою. Дисертації осіб, які здобувають ступінь доктора філософії, доктора наук, а також автореферати й відгуки опонентів виконуються державною або англійською мовою, як і доповіді здобувачів під час захисту. Мовою публічних наукових заходів у ПДМУ (наукові конференції, симпозиуми, семінари) є українська та/або англійська мова.

Складниками професійно зумовленої структури особистості є професійна спрямованість, професійна компетентність, професійно важливі якості, досконале професійне мовлення, що передбачає знання мови професії, професійний менталітет. Нова мовна ситуація в комунікативному просторі України зобов'язує всіх мовців сприймати проблеми мови й мовлення комплексно, системно. Беззаперечним є те, що мова – складова професійної компетенції – це показник загальної культури майбутнього спеціаліста.

У ПДМУ забезпечено освітню діяльність вітчизняних здобувачів освіти з таких освітніх компонент:

- «Українська мова за професійним спрямуванням» магістерського рівня вищої освіти, спеціальність 222 «Медицина»;
- «Українська мова за професійним спрямуванням» магістерського рівня вищої освіти, спеціальність 221 «Стоматологія»;
- «Українська мова за професійним спрямуванням» магістерського рівня вищої освіти, спеціальність 228 «Педіатрія»;
- «Українська мова за професійним спрямуванням» – освітньо-професійного ступеня фаховий молодший бакалавр, спеціальність 221 «Стоматологія»;

- «Українська мова за професійним спрямуванням» – освітньо-професійного ступеня фаховий молодший бакалавр, спеціальність 223 «Медсестринство»;
- «Українська мова за професійним спрямуванням» – освітньо-професійного ступеня фаховий молодший бакалавр, спеціальність 226 «Фармація, промислова фармація»;
- «Українська мова за професійним спрямуванням» – першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальність 223 «Медсестринство», освітня кваліфікація «Парамедик»;
- «Українська мова за професійним спрямуванням» – першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальність 223 «Медсестринство», ОПП «Сестринська справа» (4 р. н.);
- «Українська мова як іноземна початкового рівня» – першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальність 223 «Медсестринство», ОПП «Сестринська справа» (4 р. н.).
- У ПДМУ пильну увагу зосереджено на вивченні української мови іноземними здобувачами освіти з англійською мовою навчання. Забезпечено освітню діяльність іноземних здобувачів освіти з таких предметів:
  - «Українська мова як іноземна початкового рівня» магістерського рівня вищої освіти, спеціальність 222 «Медицина»;
  - «Українська мова як іноземна базового рівня» магістерського рівня вищої освіти, спеціальність 222 «Медицина»;
  - «Українська мова як іноземна за професійним спрямуванням. Українське професійне мовлення: лікар – пацієнт» магістерського рівня вищої освіти, спеціальність 222 «Медицина»;
  - «Українська мова як іноземна початкового рівня» магістерського рівня вищої освіти, спеціальність 221 «Стоматологія»;
  - «Українська мова як іноземна базового рівня» магістерського рівня вищої освіти, спеціальність 221 «Стоматологія»;
  - «Українська мова як іноземна за професійним спрямуванням» магістерського рівня вищої освіти, спеціальність 221 «Стоматологія»;
  - «Українське професійне мовлення: лікар – пацієнт» магістерського рівня вищої освіти, спеціальність 221 «Стоматологія».

Предмет «Українська мова (за професійним спрямуванням)» викладається для клінічних ординаторів.

У ПДМУ регулярно поповнюються фонди бібліотеки підручниками й посібниками українською мовою з профільних навчальних дисциплін. Університет забезпечує підвищення рівня володіння українською мовою педагогічних і науково-педагогічних працівників задля покращення якості викладання предметів шляхом проведення занять із актуальних проблем культури мови медика, української мови професійного спрямування на курсах і майстер-класах із підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників.

Через онлайн-ресурси забезпечено доступ до електронних підручників, художньої літератури українською мовою, матеріалів про культурну спадщину українського народу й історію становлення держави через репозитарій університету.

Щорічно в ПДМУ виконуються комплекси заходів, присвячених Дню української писемності та мови, Міжнародному дню рідної мови, Міжнародному дню грамотності; здобувачі освіти і працівники беруть участь у написанні Всеукраїнського диктанту національної єдності.

Останніми роками головним суб'єктом мовного виховання в ПДМУ стали іноземні здобувачі освіти з англійською мовою навчання – у міжнаціональній взаємодії й формуванні шанобливого ставлення до України, її мови, культури і мистецтва, презентуванні України у світі. Оскільки згідно з чинним законодавством на українську мову покладено функції міжетнічного спілкування, задля поглиблення компетенцій іноземних здобувачів освіти з української мови в ПДМУ запроваджено освітньо-культурологічні проекти «Іноземні студенти пізнають Україну», «Полтава – духовна столиця України», в рамках яких вони широко залучаються до тематичних заходів, краєзнавчих екскурсій Полтавою, Полтавщиною й Україною.

Мовою проведення культурно-мистецьких, розважальних, спортивних заходів у ПДМУ є державна мова. Застосування інших мов під час таких заходів дозволяється, якщо це виправдано художнім задумом. Мовою музейної справи й мистецьких виставок є державна мова. У роботі університету використовуються комп'ютерні програми з користувацьким інтерфейсом державною мовою. Для відповідних комп'ютерних програм може використовуватися комп'ютерна програма з користувацьким інтерфейсом англійською мовою.

Інформація для загального ознайомлення (оголошення, вказівники, вивіски та ін.) подається державною мовою. Заходи, спеціально організовані для вивчення англійської мови, проводяться державною та/або англійською мовою.

Мовою у сфері надання медичної допомоги й медичного обслуговування в ПДМУ є державна мова. На прохання особи, яка звертається по медичну допомогу, її персональне обслуговування може здійснюватися також іншою мовою, прийнятною для обох сторін. В умовах глобалізації англійська мова а рiогi претендує на статус мови міжнародного спілкування, слугуючи основним кандидатом на роль *lingua franca* в багатьох сферах діяльності людини – освітньої, наукової, професійної, що уможливорює долучення вітчизняних фахівців до новітніх досягнень у галузі охорони здоров'я та супутніх галузях, будучи одним із вагомих чинників затребуваності фахівця на ринку праці, фактором його професійного зростання та конкурентоспроможності.

Необхідність володіння англійською мовою як інструментом доступу та розширення освітніх і професійних можливостей людини втілена в концептуальних засадах державної політики України й відображена в низці національних проєктів та ініціатив, яких неухильно дотримується Полтавський державний медичний університет (далі – Університет). Проєкт «Стратегії сталого розвитку України до 2030» у межах «Програми популяризації України у світі та просування інтересів України у світовому інформаційному просторі», що передбачає:

- Проєкт «Англійська для університетів» з метою запровадження та поширення в Університеті англійської мови професійного спрямування та викладання фахових дисциплін англійською мовою.
- Проєкт «Концептуальні засади державної політики щодо розвитку англійської мови у сфері вищої освіти» для:
  - оптимізації навчання англійської мови як іноземної, англійської мови професійного спрямування (English for Special Purposes – ESP) зокрема;
  - викладання фахових дисциплін англійською мовою як складової україномовної програми (English as Medium of Instruction for Ukrainians – EMI-u);
  - забезпечення повної освітньої програми англійською мовою для іноземних здобувачів освіти та осіб без громадянства (English as Medium of Instruction for Foreigners – EMI-f).
- «Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти» (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment = CEFRF) для визначення рівня володіння англійською мовою здобувачами освіти й науково-педагогічними (педагогічними) працівниками Університету.

Використання англійської мови в Полтавському державному медичному університеті (далі – Положення) забезпечує:

- право суб'єктів освітнього процесу на навчання впродовж життя і безперервне професійне зростання;
- реалізацію права здобувачів освіти на формування індивідуальної освітньої траєкторії шляхом обрання вибіркового компоненту англійською мовою;
- використання англійської мови під час реалізації англійськомовних програм на всіх рівнях вищої освіти;
- реалізацію права на міжнародну академічну мобільність та участь у міжнародних проєктах;
- перевірку рівня англійськомовної підготовки здобувачів освіти на вступному етапі (для ОПП «Громадське здоров'я»);
- підвищення рівня володіння англійською мовою науково-педагогічними (педагогічними) працівниками Університету, а також іншими категоріями осіб, залучених до реалізації освітнього процесу в Університеті.

Здобувачі вищої освіти реалізують своє право на формування індивідуальної освітньої траєкторії відповідно до «Положення про порядок формування індивідуальних освітніх траєкторій здобувачами освіти Полтавського державного медичного університету».

Здобувачам освіти, які навчаються за ОПП «Стоматологія», «Медицина», «Педіатрія», що реалізуються на другому (магістерському) рівні вищої освіти, пропонується вибіркова компонента «Іноземна мова» – англійська. Здобувачам освіти, які навчаються за ОПП «Сестринська справа» і «Парамедик», що реалізуються на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти, пропонується вибіркова компонента «Іноземна мова (англійська)».

Загальні засади, на яких ґрунтується політика вивчення обов'язкових компонент «Іноземна мова за професійним спрямуванням» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, які навчаються за ОПП «Стоматологія», «Медицина», «Педіатрія», «Громадське здоров'я», «Англійська мова наукового спілкування» для здобувачів світи третього (освітньо-наукового) рівня, що навчаються за ОПП «Стоматологія», «Медицина», «Біологія», а також здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, які навчаються за ОПП «Сестринська справа» і «Парамедик» і здобувачів фахової передвищої освіти за ОПП «Стоматологія ортопедична», «Сестринська справа», «Фармація» та забезпечує формування англійської комунікативної компетентності та конкурентоспроможності майбутніх випускників Університету на вітчизняному й закордонному ринках праці, відкриває широкі перспективи щодо реалізації можливостей публікувати результати власних досліджень у престижних закордонних друкованих (електронних) виданнях, ознайомлюватися з інформацією щодо новітніх методів діагностики й лікування, брати участь у міжнародних програмах академічної мобільності, наукових форумах, стажуватись у закордонних клініках, долучатися до міжнародних дослідницьких проєктів.

Для підвищення ефективності англійської підготовки здобувачів освіти всіх рівнів значна увага в процесі навчання приділяється формуванню в здобувачів вищої освіти стійкої позитивної мотивації щодо вивчення обов'язкових компонент «Іноземна мова за професійним спрямуванням» та «Англійська мова наукового спілкування» шляхом упровадження в навчальний процес сучасних засобів навчання та інноваційних освітніх технологій.

Для вступу до Університету на навчання за ОПП «Громадське здоров'я» (кваліфікація освітня «Магістр громадського здоров'я») передбачено іспит з англійської мови у формі тестування, що ставить за мету перевірити й оцінити англійську компетентність вступників. Програма іспиту створена з урахуванням основних положень Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти, рівнів навчальних досягнень, визначених у чинних програмах з іноземних мов для ЗО України, що

відповідають Загальноєвропейським рекомендаціям з мовної освіти (B1 – для рівня «Стандарт», B2 – для профільного рівня).

Володіння англійською мовою професійного спрямування забезпечує здатність випускників цієї програми: оцінювати, інтерпретувати, порівнювати та прогнозувати основні показники громадського здоров'я в Україні та за кордоном; аналізувати вплив різних детермінант на здоров'я населення та обґрунтувати відповідні заходи з їх попередження з урахуванням кращих європейських і світових практик; розробляти проекти з надання послуг в галузі громадського здоров'я та профілактики захворювань, пропагування здорового способу життя; аналізувати й порівнювати національні й закордонні політики і стратегії у сфері громадського здоров'я.

Іспит з англійської мови професійного спрямування, що є складовою першого етапу ЄДКІ, який щорічно проводиться Державною організацією «Центр тестування професійної компетентності фахівців з вищою освітою напрямів підготовки «Медицина» і «Фармація» при Міністерстві охорони здоров'я України», покликаний оцінити професійно орієнтовану англійську компетентність здобувачів вищої освіти.

З метою підготовки до складання вищезазначеного іспиту здобувачам освіти пропонуються вибіркові компоненти «Англійська за фаховим спрямуванням» та «Іноземна мова за професійним спрямуванням» (ОПП «Стоматологія»), «Англійська за фаховим спрямуванням» (ОПП «Медицина» і «Педіатрія»), «Іноземна мова (англійська)», «Іноземна мова (німецька)» (ОПП «Стоматологія ортопедична», «Сестринська справа», «Фармація»).

Відповідно до дескрипторів Національної рамки кваліфікацій фахівців здобувачі третього рівня вищої освіти повинні вільно спілкуватися з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань, з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством у цілому використання академічної української та іноземної мови у професійній діяльності та дослідженнях.

Для здобуття третього освітньо-наукового рівня вищої освіти і присудження наукового ступеня «доктор філософії (PhD)» і досягнення рівня володіння англійською мовою не нижче B2 відповідно до CEFR та підтримання досягнутого для здобувачів освіти, які навчаються за ОНП «Біологія», «Медицина», «Стоматологія» (форма навчання – очна денна, очна вечірня) протягом першого року навчання в Університеті передбачено вивчення обов'язкової освітньої компоненти «Іноземна мова (англійська) наукового спілкування».

«Іноземна мова (англійська) наукового спілкування» спрямована на здобуття іншомовних компетентностей, необхідних під час виконання дисертаційного дослідження та ефективної комунікації в контексті наукової

діяльності, формує найбільш передові концептуальні та методологічні знання, необхідні для підготовки та презентації наукової праці іноземною (англійською) мовою, удосконалює навички наукового іншомовного спілкування – усного й писемного, поглиблює знання спеціалізованої термінології.

Для забезпечення англomовних потреб здобувачів освіти третього (освітньо-наукового) на другому році навчання до ОНП планується внесення вибіркової компоненти «Англійська мова (прогресивний рівень)».

Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники Університету, а також здобувачі освіти третього (освітньо-наукового) рівня та деякі інші категорії осіб, залучених до реалізації освітнього процесу, мають змогу реалізувати своє право на навчання впродовж життя і безперервне професійне зростання шляхом підвищення рівня володіння англійською мовою.

Політика Університету у сфері використання англійської мови має на меті забезпечити якісне викладання дисциплін як загальної, так і професійно-практичної підготовки здобувачам з числа іноземців та осіб без громадянства, а також (у перспективі) вітчизняним здобувачам освіти.

Для реалізації політики в Університеті на постійній основі діють курси з вивчення англійської мови, після проходження яких передбачена обов'язкова сертифікація шляхом складання міжнародного іспиту «Artis», що розроблений фахівцями Британської Ради, визначає рівень компетентності за модулями (читання, аудіювання, письмо та говоріння) відповідно до шкали CEFR. Результати тестування опрацьовуються незалежними експертами. Рівень знань кожного розділу тесту оцінюється за шкалою A1-C.

Університет і надалі розроблятиме та впроваджуватиме заходи, спрямовані на всебічне використання англійської мови та її поширення в освітньому середовищі, неухильно виконує вимоги щодо забезпечення дотримання закладами освіти законодавства в частині провадження освітнього процесу українською мовою на всіх рівнях здобуття освіти. Орієнтація на всебічний розвиток мовної особистості здобувачів вищої медичної освіти, зміцнення їхніх мовних компетенцій і вдосконалення вмінь, посилення

зв'язку змісту навчання з майбутньою професійною діяльністю є тим фундаментом, на якому ґрунтується весь навчальний процес. В умовах соціально-економічних реформ одним із найважливіших завдань вищої освіти стали розробка й реалізація особистісно орієнтованої моделі розвитку українського професійного мовлення здобувачів вищої медичної освіти, спрямованої на підготовку висококваліфікованого спеціаліста. Практичне оволодіння українською та англійською мовами сприяє становленню духовно багатой особистості майбутнього фахівця-лікаря, яка не тільки може вільно,

комунікативно доцільно користуватися виражальними засобами мови, її типами, стилями, жанрами, формами в усіх видах мовленнєвої діяльності, а й правильно орієнтується в постійно зростаючому інформаційному потоці